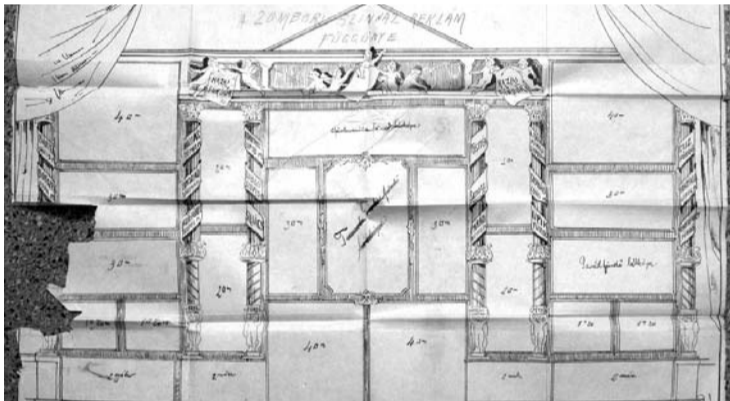

ZAPIS ZA JUBILEJ

POZORIŠNI ŽIVOT STAROG SOMBORA

Prvi pisani tragovi o počecima pozorišnog života u Somboru, kako svedoči zapis iz „Hronike“ fra Bone Mihaljevića, potiču iz februara 1779. godine, kada je ovdašnji franjevac Gerard Boda, inače profesor Gramatikalne škole u Somboru, sa svojim učenicima izveo tragikomediju o loše vaspitanom mladiću, a izvođači su, kako beleži Bona Mihaljević, od prisutnih gledalaca dobili mnogo aplauza. Hroničarski i arhivski zapisi beleže kasnije gostovanja, ali i zabrane izvođenja pojedinih predstava, najčešće nemačkih ili mađarskih putujućih pozorišnih trupa (osim ostalih, 1813. g. zabranjeno je i izvođenje pozorišnog komada „Crni Đorđe“ o Prvom srpskom ustanku). Mađarske putujuće pozorišne trupe u Sombor učestalije svraćaju od 1824. g. i ovde su, ponekad, boravile i po više meseci sa repertoarima u kome su bile zastupljene drame, komedije ili operete. Predstave su održavane u većim gostionicama ili u sali Gradske kuće. Pozorišni život na srpskom začet je u somborskoj Preparandiji, u kojoj je radilo srp-

skod Požuna, a za 10.000 forinti od porodice Fernbah kupljeno je zemljište na kome će pozorište biti izgrađeno. Koliko je namera Somboraca da sagrade pozorište bila dugotrajna govore arhitektonski nacrti za zgradu pozorišta sačuvani u somborskom Istorijском архиву, koji potiču iz 1826, 1845. i 1869. godine, da bi, konačno, pozorište bilo sazidano prema planu iz 1882. godine. Zgrada klasicističkog stila, sa obeležjima eklekticizma, sazidana je do jeseni 1882. godine, a 25. novembra te godine održana je velika svečanost povodom završetka izgradnje pozorišne zgrade, kada je u njoj održana i prva predstava. Nakon svega, nešto više od četiri godine kako je somborsko pozorište bilo svečano otvoreno, Društvo za njegovu izgradnju ponudilo je gradskoj upravi da pozorišnu zgradu prenese u vlasništvo grada, sa celokupnom garderobom, ali i sa pozamašnim dugovima. Grad je, suprotno mišljenju tadašnjeg ugarskog ministarstva prosvete, primio zgradu i sve obaveze koje su proisticale iz njenog preuzimanja.

Skica reklamnog prostora na zavesi 1905. (iz Istorijskog arhiva Sombor)

ska diletantsko pozorište, koje je u martu 1840. g. izvelo Sterijinu dramu „Svetislav i Mileva“.

Mladi književnik i ovdašnji županijski činovnik Jovan Đorđević, sa pripadnicima somborske srpske omladine, osnovao je u martu 1850. Društvo srpskog pozorišta, koje će za kratko vreme postojanja izvesti desetak predstava. Jovan Đorđević je nakon odlaska iz Sombora osnovao 1861. Srpsko narodno pozorište u Novom Sadu, a 1868. i Narodno pozorište u Beogradu, gde je iz Sombora odveo mladu i talentovanu Milku Grgurovu, koja će uskoro postati primadona srpske pozorišne scene.

Društvo za izgradnju pozorišta u Somboru osnovano je 1877. a od 1879. godine bilo je organizovano kao akcionarsko društvo koje je već iste godine imalo 255 članova. Krajem juna te godine raspisan je natečaj za izradu nacrtu zgrade na koji je prispelo deset radova. Odbran je nacrt Adolfa Vajta iz Pape

Prva preuređenja unutrašnjosti pozorišne zgrade i sale urađena su već tokom prve decenije XX veka. Somborski slikar Lajoš Stajner uradio je nacrt unutrašnjeg ukrašavanja, a prepoznatljivu dekoraciju sa muzama, na tavanici sale, iznad gledališta, izradio je somborski moler Đura Slavković. Od 1906. u pozorištu je Somborac Ernest Bošnjak, pionir južnoslovenske kinematografije, počeo da prikazuje filmove. Po završetku Prvog svetskog rata gradske vlasti su 1920. uputile 10.000 kruna (2.500 dinara) pomoći novosadskom Srpskom narodnom pozorištu, uz obavezu da glumački ansambl ovog pozorišta više dana gostuje u somborskom pozorištu. Ta saradnja sa Srpskim narodnim pozorištem nastavljena je i tokom narednih godina. Tokom 1936. g. pozorišna zgrada je delimično obnovljena, a svoj prvi gradski pozorišni ansambl Sombor je, konačno, dobio 1946. godine.

Milan Stepanović

OBJAVLJENA SAVREMENA POEZIJA VOJVODANSKIH PESNIKINJA

OLGA PAVKOV I ZDENKA FEDVER U OČIMA RAVNICE

Zavod za ravnopravnost polova objavio je antologiju pesama **OČI RAVNICE**. U antologiji su i stihovi **Olge Pavkov** i **Zdenke Fedver**, književnica iz Sombora. Antologiju je priredila i uredila književnica Olivera Šijački, a u predgovoru direktorke

Zavoda Vesne Šijački, između ostalog, piše: *Prvi put objavljujemo knjigu pesama. Zastupljene su pesnikinje iz Vojvodine – ukupno sto dvadeset jedna. Ovako zajedno, impresivno predstavljaju kulturno, jezičko i poetsko bogatstvo višenacionalne Vojvodine.*

ВЕСТИ ИЗ НАРОДНОГ ПОЗОРИШТА

• **БИТЕФ ТЕАТАР.** У среду, 12. децембра, на малој сцени Студија 99 (у 20 сати) гостује Представа (која се не зове...) Битеф Театра групе аутора: Нине Марковић Матис, Ане Дубљевић, Бојане Лазих, Далије Аћин и Милана Марковића Матиса. Представа је реализована у шведско – српској копродукцији (Сикада НВ, Малме и Станица, Београд). Представа је базирана на књизи шведске ауторке Марије Свеланд Bitter Bitch о жени у 30-им која је преплављена горчином и бесом због положаја жене у друштву, породици и позива на еманципацију жене, али и на еманципацију публике...

• **ПРИЧЕ И ТАМБУРАШИ.** У четвртак, 13. децембра, у

Народном позоришту биће приређено 10. вече прича и тамбураша Николе Маширевића под насловом „Моји свирачи“. Програм почиње у 20 часова.

• **СРПСКО ПОЗОРИШТЕ ИЗ МАЂАРСКЕ.** Представом Ковачи Милоша Николића у режији Лидије Стевановић, у петак, 14. децембра, гостује Српско позориште у Мађарској из Будимпеште. Представа се игра на малој сцени Студија 99 са почетком у 20 сати. У представи играју: Михајло Несторовић, Золтан Молнар, Лидија Стевановић и Тибор Ембер.

• **НОВА ПРЕДСТАВА.** У току су пробе представе Стварање Томаса Мана (радни наслов)

Федора Шилија у адаптацији и режији Бориса Лијешевића. Сценограф представе је Борис Лијешевић, костимограф Мирна Илић, композитор Александар Костић и драматург Бранко Димитријевић. У представи играју: Саша Торлаковић, Богомир Ђорђевић, Светозар Цветковић, Татјана Шанта Торлаковић и Марко Марковић.

• **КРАЉИЦЕ.** Поводом Светског дана борбе против сиде у суботу, 1. децембра, на малој сцени – Студио 99 одиграна је представа Краљице Дарка Лукића у извођењу, режији и адаптацији: Тијане Марковић, Милице Јаневски и Милице Трифуновић.

ПРЕДСТАВЉЕНА ПРВА СРПСКА ЕНЦИКЛОПЕДИЈА

ДОКАЗ НАЈДУБЉЕ СТАРИНЕ

- Појава прва два тома Српске енциклопедије, у широј, не само културној јавности, изазвала је речи похвале и гласне наде, јер се на то и те како дуго, по многим и предуго чекало, но битно је да је након две деценије од иницијативе у Матици српској коначно *достигнут и први конкретни резултат замашног колективног прегнућа наше науке* - речено је, осим осталог, на представљању овог издавачког подухвата у Сомбору, 28. новембра на трибини у Српској читаоници „Лаза Костић“.

Чула се том приликом реч универзитетског професора др Драгана Станића (алијас Ивана Негришорца), председника, професора др Ненада Остојића, потпредседника Матице српске, као и проф. др Стојана Бербера, потпредседника сомборског Удружења чланова Матице српске. Матица српска, као један од издавача Енциклопедије, и сомборско Удружење чланова Матице српске, остварили су ову промоцију у сарадњи са Удружењем грађана „Раванградско пролеће“ и Завичајним удружењем Срба „Коријени“, у улози домаћина. Водитељ програма био је књижевник Давид Кеџман Дако.

- Српска енциклопедија, која ће садржати десет томова и имаће близу 40.000 одредница на око 14.000 страница, треба да обухвати све врсте знања од виталног значаја за опстанак и историјску судбину српског народа. Када завршимо читав овај пројекат - рекао је др Драган Станић - имаћемо један фонд знања о Србима као народу од најдубље старине која се може историјски добро документовати и у облику знања која су објективна и проверљива. У десет томова

Енциклопедије имаћемо све што о Србима треба знати, а моћи ће да се сазна доста тога и о другим народима са којима су Срби кроз историју били повезани. Речју, Српска енциклопедија је једна драгоцену целина, утолико драгоценија што је у нашем народу распрострањена нека врста културолошког заборав.

Др Ненад Остојић је у својој беседи о првој Српској енциклопедији више пажње посветио њеној структури и занимљивости које је чине јединственом у сваком погледу. По окончању овог заједничког издавачког подухвата Матице српске и Српске академије науке и уметности, у сарадњи са београдским Заводом за уибенике, као извршног издавача, речено је и овом приликом, више нећемо бити међу малобројним европским народима који немају своју енциклопедијску легитимацију.

Слово проф. др Стојана Бербера на овој трибини било је у знаку осветљавања занимљивости везаних за знамените Сомборце из времена прошлог, али и садашњег, попут сликара Павла Блесића и куглашког репрезентативца Петра Арамбашића, заступљених у прва два тома.

МЕЂУНАРОДНА КЊИЖЕВНА КОЛОНИЈА „СОМБОР 2012“

ЗБОРНИК У ВИШЕЈЕЗИЧНОМ ИЗДАЊУ

Објављен је зборник Међународне књижевне колоније „Сомбор 2012“ са радовима учесника: Тонка Мароевића (Хрватска), Џ. Кејтса (САД), Емила Андреева (Бугарска), Иване Димић (Србија), Мирјане Митровић (Србија), Алисије Асе (Шпанија), Марка Видојковића (Србија), Агњешке Жуховске Арент (Пољска). Зборник се по први пут појављује

у вишејезичном облику, уместо досад уобичајеног српско-енглеског. Текстови иностраних аутора су дати у оригиналу, уз српски превод. Српски аутори су представљени у српско-енглеском, а Тонка Мароевића у хрватско-енглеском издању.

Међународну књижевну колонију Српског књижевног друштва „Сомбор 2012“ су финансијски, организационо

и логистички подржали Министарство културе и информација Републике Србије, Покрајински секретаријат за културу АП Војводине, град Сомбор, београдска општина Стари град, Градска библиотека „Карло Бијелички Сомбор“, Културни центар Новог Сада, Бранково коло, *Elite* Палић и бројне сомборске установе и предузећа.

н.м.

HKUD „VLADIMIR NAZOR“

MONOGRAFIJA I GODIŠNJI KONCERT

Hrvatsko kulturno-umetničko društvo „Vladimir Nazor“ organizuje danas (7. XII) promociju Monografije društva u svečanoj

sali Skupštine grada (Županija) u 18 sati. Sutra (8. XII) će biti priređen Godišnji koncert „Vladimira Nazora“ na kome će se predstaviti

sve sekcije društva i jubilarni 60-ti broj „Mirosljuba“. Početak je u 20 sati u Hrvatskom domu.

z.v.